

5. Гудзенко Н.М. Облік і контроль збуту в операційній діяльності сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 — бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Н.М. Гудзенко. — К., 2006. — 25 с.

УДК 657

Сергій Голов,
д.е.н., професор кафедри менеджменту та економіки,
ПВНЗ «Міжнародний інститут менеджменту (МІМ-Київ)»

ЧИ Є МАЙБУТНЄ В БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ?

Одним з елементів міжнародного гербу бухгалтерів є крива Бернуллі, яка символізує, що, виникнувши, бухгалтерський облік буде існувати завжди.

Проте, як відомо, нічого вічного не існує. Тому доречно припустити, що бухгалтерський облік, як і будь-яка жива система, має свій життєвий цикл. Виникнення бухгалтерського обліку часто пов'язують з появою подвійного запису у XIII ст. Безумовно зародження та поширення подвійного запису було важливим етапом розвитку бухгалтерського обліку. Але доречно зауважити, що ведення бухгалтерського обліку з використанням простого запису було описано ще у 1177 році.

Упродовж багатьох століть бухгалтерський облік розвивався як наука, практична діяльність і професія. Проте з кінця XX ст. та до теперішнього часу ми є свідками кризи бухгалтерського обліку, наявність якої визнають як зарубіжні, так і вітчизняні фахівці.

Ознаками цієї кризи є зокрема:

- падіння довіри до професії через чисельні скандали, пов'язані з перекрученням фінансової звітності;
- нездатність системи бухгалтерського обліку задовольняти сучасні потреби більшості користувачів, передусім менеджменту.

Дані бухгалтерського обліку не релевантні для прийняття управлінських рішень і малокорисні для управління взагалі внаслідок низки обмежень, притаманних традиційному бухгалтерському обліку.

По-перше, в управлінні сучасним підприємством усе більшу роль відіграють нефінансові (негрошові) показники. По-друге, усі управлінські рішення стосуються майбутнього. По-третє, при прийнятті управлінських рішень в умовах обмежених ресурсів

важливою є інформація про вигоду, що втрачається (альтернативні витрати) унаслідок відмови від альтернативних дій.

Натомість, у бухгалтерському обліку відображають лише реально понесені витрати в грошовому вимірнику і не враховують втрачені можливості.

Головною причиною цієї кризи є застаріла парадигма бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на загальноприйнятих принципах бухгалтерського обліку, сформульованих більш ніж сто років тому. Ці принципи спрямовані на формування зовнішньої фінансової звітності, яка не враховує інтереси усіх користувачів.

Принципи бухгалтерського обліку визначають передусім підходи до розподілу доходів і витрат між звітними періодами з метою визначення фінансового результату (прибутку, збитку) та визнання активів у балансі. Але формальне застосування принципів або цілеспрямований вибір методів бухгалтерського обліку уможливорюють так званий креативний облік з метою забезпечення показників фінансової звітності, які відповідають цілям окремих осіб, але вводять в оману широке коло користувачів. Крім того, прибуток уже не є надійним індикатором ефективності та результативності діяльності підприємства, оскільки:

- є залежним від існуючих стандартів і облікової політики;
- не відображає приріст реальної вартості бізнесу;
- не враховує вартість капіталу.

У свою чергу, бухгалтерський баланс є своєрідним «вінегретом» різнорідних оцінок, які охоплюють лише частину активів підприємства. В результаті оцінка вартості бізнесу та його реального потенціалу вже не ґрунтуються на показниках балансу.

Отже, показники фінансової звітності, визначені за даними бухгалтерського обліку, не характеризують додавання вартості компанії, її вплив на довкілля та є чутливими до людського чинника.

Як наслідок, усе більше поширення отримує концепція інтегрованої звітності, що найповніше враховує усі фактори (капітали) створення вартості в сучасних умовах і передбачає всебічну оцінку її величини.

У зв'язку з цим виникає зовсім не риторичне запитання: чи є майбутнє в бухгалтерського обліку?

На думку заступника Міністра фінансів РФ Тетяни Нестеренко, яку вона нещодавно висловила на Московському фінансовому форумі, поява нових технологій означатиме відмирання професії бухгалтера.

Втім, навіть у цьому випадку, це не означатиме зникнення потреби в економічній інформації про діяльність підприємств і організацій.

Більше того, з цього приводу П. Друкер зазначав, що у XXI столітті критично важливим є не розвиток інформаційних технологій, а радикальна зміна традиційної інформаційної системи — бухгалтерського обліку.

На жаль, принципово нових концепцій бухгалтерського обліку досі немає.

Зміна вектору теоретичних досліджень на Заході з нормативних на позитивні не сприяла створенню інноваційних базових теорій бухгалтерського обліку, оскільки ці дослідження проводяться в межах існуючої парадигми.

У свою чергу, вітчизняна облікова думка значною мірою перебуває під впливом теоретичних основ радянського бухгалтерського обліку (предмет, вісім елементів методу тощо) і продукує переважно неконструктивні теоретичні твердження нормативного характеру.

У межах існуючої парадигми вирішити проблеми актуальності облікової інформації неможливо. Тому у XXI столітті бухгалтерський облік остаточно втратить своє значення для управління і буде орієнтованим винятково на забезпечення податкових розрахунків.

У подальшому, заміна прибутку іншим об'єктом оподаткування призведе до завершення життєвого циклу бухгалтерського обліку, проте окремі його елементи упродовж певного часу ймовірно використовуватимуть у інформаційних системах нового покоління.

УДК 657

Світлана Головацька,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку,
Львівський торговельно-економічний університет

БЮДЖЕТУВАННЯ У СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ ВИТРАТ ПІД-ПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Функціонування контролінгу надає інформацію, важливу для: визначення стратегії та планування майбутніх процесів і результатів діяльності підприємства; контролю за поточною ді-